

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «КОВЕЛЬСЬКИЙ ПРОМИСЛОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ»
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ



ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

методичні рекомендації до виконання самостійної
позааудиторної роботи

Викладач: Пиц В.І.

Ковель - 2018

З М І С Т

1. Вступ.....	3
2. Анотація.....	3
3. Завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації.....	4
4. Література.....	11

ВСТУП

Економічна теорія – наука, яка закладає основи фаху будь-якого спеціаліста. Вона дозволяє бачити шлях досягнення щонайкращих господарських результатів, досягнути всю велич досягнень людства в економічному розвитку.

Основною метою вивчення економічної теорії є формування системи знань про економічні відносини як суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях.

Головне завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні загальних засад економічного життя суспільства; розкритті закономірностей розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; з'ясуванні механізму дії економічних законів і механізму використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначенні принципів рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції, ролі економічної теорії в розробленні шляхів планомірної трансформації постсоціалістичної економіки в соціально орієнтовану економічну систему.

АНОТАЦІЯ

Методичні рекомендації складені на основі освітньо-професійної програми підготовки молодших спеціалістів.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

У процесі виконання самостійної роботи студент працює з різними джерелами і відповідно до плану опановує теоретичний матеріал теми. Розглянувши коло окремих питань, студент виконує запропоновані завдання.

Самостійна робота є невід'ємною складовою начального процесу. У результаті вивчення економічної теорії

студент повинен знати:

- ▲ суть економічних явищ та процесів;
- ▲ економічний зміст відносин власності, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ у суспільстві, економічних систем, суперечностей господарського розвитку, потреб та інтересів;
- ▲ зміст основних категорій, законів та принципів ринкової економіки;
- ▲ механізм становлення різних форм господарювання, розвитку ринкової інфраструктури, ціноутворення на макро- і мікрорівнях;
- ▲ суть циклічного розвитку економіки, економічної кризи та шляхів її подолання;
- ▲ ключові питання трансформаційних процесів з погляду нових світоглядних, концептуальних і теоретичних підходів економічного життя і науки; особливості сучасного стану вітчизняної економіки, реформування відносин власності, реструктуризації підприємств.

Студент повинен уміти:

- ^ формувати цілісний погляд на основи економіки як системи знань, науково обґрунтовувати особливості формування і розвитку соціально-економічних явищ в умовах сучасної ринкової трансформації економіки України;
- ^ орієнтуватись у проблемах розвитку підприємництва, ринкових відносин, фінансово-кредитної та банківської систем господарства;
- ^ проводити ґрунтовний аналіз соціальної спрямованості господарської діяльності держави та підприємств, економічного середовища населення в окремих країнах;
- ^ приймати практичні рішення щодо ефективного застосування набутих економічних знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

ТЕМА 1. Основні етапи розвитку економічної теорії.

П Л А Н

1. Місце економічної теорії в системі економічних наук.
2. Основні етапи розвитку економічної науки.
3. Сучасні напрямки економічної теорії.
4. Методи пізнання економічних процесів і явищ.

Завдання:

1. Визначити основні етапи розвитку економічної теорії та оформити їх у вигляді таблиці.
2. Законспектувати характеристики напрямків досліджень меркантилістів, фізіократів, представників класичної політичної економії, марксизму, кейсіанства, інституціоналізму.

Література: [2] *ст. 14–29*, [4] *ст. 31–48*, [7] *ст. 15–119*.

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи матеріал теми, необхідно звернути увагу на хронологію, напрямки досліджень та засновників основних економічних теорій.

Основні методи економічної теорії співпадають з методологією пізнання раніше вивчених соціальних дисциплін. Слід зосередитись на економічному моделюванні та економічному експерименті.

ТЕМА 2. Закон зростання потреб та механізм його дії.

П Л А Н

1. Зміст закону зростання потреб.
2. Взаємовплив потреб і виробництва.

Завдання:

1. Скласти тези до теми за наведеним планом
2. Сформулювати проблему вибору внаслідок суперечності між безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів.

Література: [2] ст. 44–47.

Методичні рекомендації:

При вивченні теми слід повернутися до матеріалу попередньої лекції, щодо об'єктивного характеру економічних законів, сутності та структури економічних потреб. Звернути увагу на категорію «виробництво».

ТЕМА 5. Закон вартості, його сутність і функції.

П Л А Н

1. Основні теорії вартості.
2. Сутність закону вартості.
3. Функції закону вартості.

Завдання:

1. Скласти конспект за наведеним планом.
2. Побудувати таблицю основних теорій вартості.

Назва теорії	Фактори, що визначають вартість	Засновники теорії
1.		
2.		
3.		
4.		

Література: [2] ст. 148–150, [7] ст. 110–112.

Методичні рекомендації:

При виконанні завдання слід повернутися до теми «Основні етапи розвитку економічної теорії», зокрема до класичної політичної економії, марксизму, маржиналізму.

Слід чітко розмежувати поняття споживчої вартості та вартості, формою вираження якої є мінова вартість, з'ясувати різницю в поглядах між марксистської та маржиналістською школами. Зазначене дасть змогу усвідомити протиріччя, викликане двоїстим характером праці: конкретного та абстрактного.

Аналіз вартості товару надає можливість з'ясувати сутність, умови функціонування, функції закону вартості та механізм його дії.

ТЕМА 6. Інфляція: суть, причини, наслідки.

П Л А Н

1. Сутність та основні причини інфляції.
2. Форми інфляції.
3. Типи інфляції.
4. Економічні наслідки інфляції.
5. Соціальні наслідки інфляції.
6. Шляхи подолання інфляції.

Завдання:

1. Скласти конспект за наведеним планом.
2. Розробити тести (не менше 5 питань, по 3–4 відповіді на кожне).

Література: [2] *ст. 179–186*, [7] *ст. 112–127*.

Методичні рекомендації:

Проблема інфляції є складовою частиною теорії грошей. При вивченні теми слід враховувати, що інфляція є складовим багатостороннім явищем, причини якого - у взаємодії факторів сфери виробництва і сфери грошового обігу. Слід чітко усвідомити, що порушення пропорцій між товарною та грошовою масою щодо збільшення останньої неминує призводити до інфляції, наслідком якої є економічна та соціальна напруга. Тому виникає проблема у з'ясуванні зовнішніх, внутрішніх причин інфляції та необхідності антиінфляційних заходів. При опрацюванні джерел варто на 2–6 питання скласти переліки у вигляді таблиць.

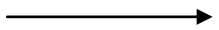
ТЕМА 7. Ринок як економічна форма організації суспільного виробництва. Попит і пропозиція.

П Л А Н

1. Сутність попиту і фактори, що його визначають.
2. Пропозиція і фактори, що на неї впливають.
3. Еластичність попиту і пропозиції.

Завдання:

1. Законспектувати визначення індивідуального та ринкового попиту, закону попиту, пропозиції, закону пропозиції.
2. Зобразити графіки попиту та пропозиції.
3. Скласти таблиці нецінових факторів, що впливають: а) на попит; б) на пропозицію.

Фактор впливу	Напрямок зсуву
1. Доходи споживачів.	
2. Зростання на супутні товари і т.д.	

Література: [2] *ст. 214–222*, [4] *ст. 206–210*.

Методичні рекомендації:

Аналіз економічного змісту ринкового механізму, його дії через елементи ринкового попиту та ринкової пропозиції ринкової ціни та конкуренції є ключовим моментом з'ясування сутності ринкової економіки. Кожен з елементів потребує детального розгляду, що дасть змогу зрозуміти закон попиту і пропозиції і в подальшому засвоїти поняття ринкової ціни та ринкової рівноваги.

ТЕМА 7. Ринок як економічна форма організації суспільного виробництва. Конкуренція, її види та значення.

П Л А Н

1. Суть та економічні основи конкуренції.
2. Закон конкуренції та його функції.
3. Види економічної конкуренції.
4. Методи конкурентної боротьби.

Завдання:

1. Скласти тези до теми за наведеним планом.

2. Розробити тести до теми, що містять 6–7 питань (на кожне питання не менше 3–х відповідей).

Література: [2] *ст. 233–252, [4] ст. 159–170; 206–210.*

Методичні рекомендації:

При вивченні теми студенту необхідно звернути увагу на зв'язок закону конкуренції із законами попиту та пропозиції, умови виникнення монополії та роль сучасних монополістичних об'єднань в економічному розвитку країни.

Опанований матеріал стане запорукою того, що студент матиме змогу з'ясувати особливості ринкових моделей економіки держав: американської, японської, шведської та власне української.

ТЕМА 10. Капітал як економічна категорія товарного виробництва.

П Л А Н

1. Сутність капіталу.
2. Кругообірот і оборот промислового капіталу.
3. Амортизація і відтворення основного капіталу.

Завдання:

1. Скласти таблицю, що відображує теоретичне осмислення сутності капіталу в історії економічної думки.
2. Визначити властивості капіталу.
3. Скласти конспект до другого і третього питання плану.

Література: [2] *ст. 290–315.*

Методичні рекомендації:

Еволюція такої складної, багатоаспектної категорії, як капітал відобразила історичний процес розвитку природи, форм руху, динаміки та структури товарного виробництва. Студенту слід усвідомити багатоаспектність категорії «капітал», форми його існування.

Найбільш загальне уявлення про сутність капіталу як самозростаючої вартості дає формула його руху. Слід звернути увагу на послідовні стадії та функціональні форми кругообіроту капіталу.

Оборот основного капіталу відбувається у формі амортизації в процесі зношування (морального та фізичного).

Опанований матеріал дає змогу студенту перейти до вивчення категорій доходу, витрат, прибутку.

ТЕМА 11. Сутність та види суспільного відтворення.

П Л А Н

1. Суспільне відтворення: поняття та види.
2. Сутність та типи економічного зростання.
3. Економічний та соціальний прогрес, його критерії та рушійні сили.

Завдання:

1. Скласти тези відповідно до плану.
2. Підготувати інформаційне повідомлення про науково-технічні досягнення поточного року на основі повідомлень ЗМІ.
3. Теми рефератів:
 - 3.1. *Чинники економічного зростання.*
 - 3.2. *Інтенсифікація та технічне оновлення виробництва в Україні.*
 - 3.3. *Сутність та основні риси сучасної науково-технічної революції.*

Література: [2] *ст. 414–429*, [4] *ст. 291–295*, [7] *т. 2 ст. 192–207*.

Методичні рекомендації:

Вивчення теми слід розпочати з розгляду сутності та видів суспільного відтворення, адже це саме такий економічний процес, в якому виробництво, обмін та споживання постійно безперервно повторюються через результати виробництва.

Далі слід з'ясувати, що головною метою економічної політики держави є досягнення економічного зростання. Визначивши його типи (екстенсивний, інтенсивний, змішаний) та показники темпів приросту, необхідно розглянути чинники та джерела економічного зростання.

Наступним логічним кроком буде перехід до історії та сутності НТП, що, в свою чергу, надасть змогу опанувати зміст і роль НТП в економічному розвитку суспільства.

ТЕМА 13. Соціальна політика держави.

П Л А Н

1. Цілі, засоби та методи державного впливу на економіку.
2. Соціальна політика держави.

Завдання:

1. Скласти розгорнутий план до теми.
2. За допомогою ЗМІ підготувати інформаційне повідомлення про заходи уряду, спрямовані на виконання соціальної функції держави.

Література: [3] *ст. 497–509*, [4] *ст. 374–387*, [11] *ст. 89–96*.

Методичні рекомендації:

Світова економічна криза 2008–2011 рр. доводить необхідність державного втручання в перебіг економічних процесів на всіх рівнях. При вивченні теми студент має зрозуміти, що поняття ринок та ДРЕ взаємодоповнюють, а не замінюють одне одного. Соціальна функція держави – заходи забезпечення ефективної зайнятості, відповідних умов праці та рівня доходів населення, що забезпечують високі стандарти життя.

Особливу увагу слід звернути на стимулюючі та обмежувальні заходи уряду, суспільні блага та шляхи їх досягнення.

ТЕМА 15. Причини та суть глобальних проблем. Шляхи їх розв’язання.

П Л А Н

1. Сутність глобалізації як нової фази світогосподарських зв’язків.
2. Форми прояву глобалізації.
3. Причини глобалізації.
4. Глобальні проблеми та шляхи їх розв’язання.

Завдання:

1. Скласти тези відповідно до плану.
2. Підготувати доповідь на тему: «Наслідки глобалізації для людства».

Література: [2] *ст. 586–625*, [11] *ст. 139–153*.

Методичні рекомендації:

Поняття «глобалізація» увійшло в науковий обіг у 80-ті роки ХХ ст. як відображення фундаментальних перетворень сучасної світової економіки. Процес глобалізації розвивається під впливом сукупності різноманітних факторів.

Студент, вивчаючи матеріал, повинен усвідомити важливість і складність глобальних проблем для подолання негативних наслідків глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія. – К.: Ніка-Центр Ельга, 2000. - 528 с.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.
4. Мочерний С.В. Економічна теорія: Посібник. - К.: Видавничий центр "Академія", 2001. - 656 с.
5. Мочерний С.В. Політична економія. - Львів: Вищий світ, 2004.
6. Основи економічної теорії: Підручник / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко та ін.; За ред. А.А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001.-606 с.
7. Основи економічної теорії: Підручник: У 2 кн. За ред. Ю.В. Ніколенка. - К.: Либідь, 1998. - 272 с.
8. Політична економія: Навч. посібник / За ред К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2001.
9. Політична економія: Навчальний посібник/ За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. - К.: Академвидав, 2004. - 672 с.
10. Політична економія: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За ред. К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2003. -354 с.
11. Старостенко Г.Г. Економічна теорія: Навчальний посібник для дистанційного навчання. - К.: Університет "Україна", 2004. -172 с.
12. Старостенко Г.Г. Політична економія: Посібник для дистанційного навчання та індивідуальної роботи. - К.: Університет "Україна", 2004. -160 с.

Додаткова:

- <http://www.ebk.net.ua/Book/OsnEkTeor/zmist.htm> (Ю. В. Ніколенко Основи економічної теорії Підручник Київ ЦНЛ 2003)
- <http://library.if.ua/books/65.html> Воробйов «Економічна теорія (2003)»Предмет «Основи економічної теорії»
- <http://xn--e1ageiefbcsr9i8a.xn--p1ai/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82/320>
В. Базилевич — Економічна теорія. Політична економія (часть 1)
- <http://xn--e1ageiefbcsr9i8a.xn--p1ai/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82/323>
В. Базилевич – Економічна теорія. Політична економія (часть 2)
- <http://xn--e1ageiefbcsr9i8a.xn--p1ai/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82/307>
Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич — ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ (часть 1)
- <http://xn--e1ageiefbcsr9i8a.xn--p1ai/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82/311>
Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич — ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ (часть 2)
- http://pidruchniki.ws/ekonomika/ekonomichna_teoriya_-_mocherniy_sv
Економічна теорія - Мочерний С.В.